

Кальченко Л.В., здобувач кафедри кримінології та кримінально- виконавчого права Національної академії внутрішніх справ

**ВІКТИМОЛОГІЧНА ПРОФІЛАКТИКА ДОРОЖНЬО-
ТРАНСПОРТНОГО ТРАВМАТИЗМУ В ПЕРІОД
РЕФОРМУВАННЯ НАЦІОНАЛЬНОЇ ПОЛІЦІЇ УКРАЇНИ**

На сьогоднішній день під час реформування правоохоронної системи та виокремлення її з Міністерства внутрішніх справ України в новостворену структуру - Національну поліцію України - залишаються актуальними питаннями віктимологічної профілактики дорожньо- транспортного травматизму, які до 2015 року у відомстві переважно належали до компетенції Державної автомобільної

інспекції України, яка розформована приблизно на початку реформування.

Фактично ж вимоги та звітність щодо профілактики дорожньо-транспортного травматизму перейшла до кількох новостворених підрозділів в складі Національної поліції України, які використовують напрацювання Державтоінспекції разом з тим не маючи достатньої правової бази та єдиного упорядкування результатів проведених заходів, наприклад у вигляді єдиної статистики зменшення дорожньо-транспортних пригод з постраждалими та загиблими.

Одним з ефективних методів віктимологічної профілактики є стимулювання широких верств населення до суворого дотримання правил дорожнього руху. Важливо аби громадяни отримували знання про можливі наслідки порушення з юного віку, адже це не лише допомагає попередити травматизм найбільше вразливої категорії учасників дорожнього руху - неповнолітніх - але й допомагає убезпечити від травмування в майбутньому, коли в процесі дорослішання неповнолітні переходитимуть з категорії пішоходів та велосипедистів в лави автомобілістів та мотоциклістів. До речі останні також вирізняються вразливістю відповідно до сезонності.

Відтак до 2014 року включно, органи та підрозділи Державної автомобільної інспекції України на місцях проводили плідну роботу з профілактики, зокрема постійно відвідуючи загальноосвітні навчальні заклади з лекціями про безпеку на дорозі, рольовим інсценуванням повсякденної дорожньої ситуації з залученням присутніх педагогів і учнів з коментарями правильності та послідовності дій експерта, розповсюдженням друкованої продукції з основною інформацією щодо правил дорожнього руху, тощо.

Слід зазначити, за роки існування Державтоінспекції з метою популяризації безпечної поведінки всіх, без виключення учасників дорожнього руху, та з метою запобігання травматизму була налагоджена співпраця між засобами масової інформації, громадськими об'єднаннями, державними установами та організаціями, окремими українськими та іноземними фондами, тощо.

Все це лише невелика частина необхідної роботи з віктимологічної профілактики дорожньо-транспортного

травматизму, який є сукупністю державних і громадських заходів, спрямованих на запобігання цього явища через зниження в населення загалом або в конкретних громадян отримати ушкодження в якості учасника дорожнього руху.

Варто зазначити, що після виокремлення правоохоронного апарату зі структури Міністерства внутрішніх справ України в новостворений підрозділ - Національну поліцію України - Державтоінспекція першопочатково припинила функціонування частково, а згодом і в повному обсязі не маючи законних підстав для виконання службових обов'язків в тому числі і з віктимологічної профілактики дорожньо-транспортного травматизму.

На жаль, об'єктивну статистику щодо кількості дорожньо-транспортних пригод з травмованими та загиблими на момент початку реформування отримати неможливо, адже з вищезазначеної причини, а також за рахунок все ще активної фази міграції вимушених переселенців з АР Крим, Донецької та Луганської областей України, що тягне за собою велику кількість неврахованих у статистиці чинників, як наприклад збільшення кількості автотранспорту на міжміських автомагістралях та населених пунктах. Як приклад, можна навести статистику за 2014 рік з урахуванням дорожньо- транспортних пригод в містах з населенням понад один мільйон громадян Севастополь (АР Крим), Донецьк (Донецька область), Луганськ (Луганська область) та статистику ДТП за 2015 рік, де всі ці міста, а також інші населені пункти на тимчасово непідконтрольних територіях не враховані - відтак динаміка демонструє зменшення кількості травмованих і загиблих учасників дорожнього руху, що не відповідає реальному стану за неможливості перевірити та зібрати статистичні данні з окупованих територій.

Враховуючи особливий характер віктимологічної профілактики дорожньо-транспортного травматизму, вирізняються два основні напрями запобіжних заходів, об'єктами яких є віктимологічні ситуації:

- індивідуальна - віктимологічна профілактика, спрямована безпосередньо на потенційних і реальних жертв;
- загальна, чи індивідуально-групова - віктимологічна профілактика, зорієнтована на груповий рівень.

Такпри індивідуального підході увагу приділяють заходам, спрямованим на усунення віктимнонебезпечних ситуацій (патрулювання, обладнання технічними засобами, поліпшення організації дорожнього руху, залучення громадськості до вирішення завдань колективної та особистої безпеки тощо) залучено підрозділи патрульної поліції, які також до повноцінного створення дорожньої поліції фактично виконують функції колишньої Державтоінспекції.

Серед особливих методів віктимологічної профілактики патрульною поліцією слід відзначити, що звичайні офіцери поліції одночасно зі шкільними офіцерами поліції, відвідують загальноосвітні навчальні заклади з метою проведення лекцій та бесід з учнями на тему дотримання правил дорожнього руху.

При реалізації другого підходу для здійснення заходів виховного впливу, професійного навчання, правової пропаганди, медичного характеру, забезпечення населення спеціальними засобами (найчастіше - світлоповертаючі стрічки та мітки або ж так звані «флікери») тимчасово задіявалися офіцери поліції з підрозділів Управління безпеки дорожнього руху в складі Департаменту превентивної діяльності Національної поліції України. Проте з середини вересня 2017 року цей підрозділ припиняє свою діяльність, а всі функції з дорожньої безпеки передані також до патрульної поліції.

Слід зазначити, що натомість перед розформуванням вищезгаданого підрозділу влітку 2017 року в складі Департаменту патрульної поліції створюється підрозділ дорожньої поліції. Однак нині наряди дорожньої поліції розпочали патрулювання лише на чотирьох трасах міжнародного та національного значення і до кінця 2018 року планується посилити взаємодію цієї поліції з іншими дорожніми службами з метою покращення нагляду за станом доріг, поліпшення ситуації з аварійністю на трасах.

Таке підсилення планується за рахунок особового складу, який нині знаходиться в навчальних центрах, а також планується обладнати патрульні автомобілі дорожньої патрульної поліції сучасними камерами вимірювання швидкості, що також має позитивно вплинути на динаміку кількості дорожньо-транспортних пригод, а відтак і на зменшення кількості постраждалих та загиблих серед всіх учасників дорожнього руху внаслідок дорожньо-транспортних пригод.

Список використаних джерел:

1. Статистика аварійності в Україні // Управління безпеки дорожнього руху - Режим доступу : <http://www.sai.gov.ua/ua/ua/static/21.html>.

2. Патрульна дорожня поліція офіційно розпочала роботу на дорогах державного значення // Патрульна поліція Полтавської області - Режим доступу : <https://www.facebook.com/poltavapolice/posts/704881163048020>.